

Spis treści

Od redaktor naczelnej.....	5
----------------------------	---

TEORIE/BADANIA

The Legal Notion of Cooperatives. Certainties, Uncertainties Henry Hagen	11
--	----

Spółdzielczość inwalidów w Polsce w okresie 1989–2018 Ludwik Mizera, Jerzy Szreter	36
--	----

Analiza działalności organizacji non profit w Polsce na rzecz rodziny w świetle danych zastanych. Wnioski dla polityki rodzinnej z perspektywy wyzwań przemian modelu demograficznego rodziny Magdalena Kocik-Kulik	55
---	----

Rola organizacji społecznych w Polsce wobec przemian demograficznych rodziny w świetle badań jakościowych z przedstawicielami organizacji na rzecz rodziny i partnerów społecznych Magdalena Kocik-Kulik	82
--	----

POLITYKA

Polityka wobec spółdzielczości w II Rzeczypospolitej i po 1989 r. Zofia Chyra-Rolicz	99
--	----

Cross-sector Partnership from an Emancipatory Perspective: Evaluating Partnerships between Czech Public Sector and Civil Society Organizations in the Process of Disbursing European Funds Pavol Frič	118
---	-----

Rola <i>welfare state</i> w generowaniu kapitału społecznego a programy rządowe rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce Ewa Leś	143
---	-----

RECENZJE

M. Theiss, A. Kurowska, J. Petelczyc, B. Lewenstein, Obywatel na zielonej wyspie Ryszard Szarfenberg	157
--	-----

Contents

From the Editor-in-Chief	7
---------------------------------------	---

THEORY/RESEARCH

The Legal Notion of Cooperatives. Certainties, Uncertainties Henry Hagen	11
--	----

The Cooperative Movement of Disabled Persons in Poland in 1989–2018 Ludwik Mizera, Jerzy Szreter	36
--	----

Analysis of the Activities of Civil Society Organizations Working for the Benefit of the Family in Poland Based on Existing Data. Conclusions for Family Policy from the Perspective of the Challenges of the Changing Demographic Model of the Family Magdalena Kocik	55
--	----

The Role of Civil Society Organizations in Poland in the Face of Demographic Changes of the Family in Light of Qualitative Research with Representatives of Organizations Working for the Benefit of the Family and Social Partners Magdalena Kocik	82
---	----

POLICY

Policies on Cooperatives in the Second Republic of Poland and After 1989 Zofia Chyra-Rolicz	99
---	----

Cross-sector Partnership from an Emancipatory Perspective: Evaluating Partnerships between the Czech Public Sector and Civil Society Organizations in the Process of Disbursing European Funds Pavol Frič	118
---	-----

The Role of the Welfare State in Generating Social Capital and the Government's Programmes for Civil Society Sector in Poland Ewa Leś	143
---	-----

REVIEWS

M. Theiss, A. Kurowska, J. Petelczyc, B. Lewenstein, The Citizen on a Green Island Ryszard Szarfenberg	157
--	-----

Od redaktor naczelnej

W bieżącym numerze ZNSO w Dziale Teorii i Badania czytelnik znajdzie cztery artykuły. Pierwsze dwa teksty dotyczą spółdzielczości. Henry Hagen (*The Legal Notion of Cooperatives. Certainties, Uncertainties*) zwraca uwagę, że w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych i społeczno-politycznych globalnej gospodarki, w ramach teorii prawa spółdzielczego potrzebna jest nowa międzynarodowa definicja spółdzielczości jako szczególnego typu gospodarczej osoby prawnej, odrębnej od innych form przedsiębiorstw. Stworzyłyby to spółdzielniom prawne podstawy w kształtowaniu rozwoju zrównoważonego w skali globalnej. W artykule *Spółdzielczość inwalidów w Polsce w okresie 1989–2018* L. Mizera i J. Szreter podkreślają duże znaczenie spółdzielni inwalidów w zatrudnieniu i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami (OzN). Zwracają jednocześnie uwagę na słabnącą kondycję finansową spółdzielni inwalidów i gwałtowny spadek ich liczby. W celu zwiększenia liczby miejsc pracy osób z niepełnosprawnościami i zahamowania procesu likwidacji spółdzielni dla inwalidów i niewidomych autorzy rekomendują zmiany prawne działalności zakładów pracy chronionej oraz nowy system instrumentów prawnych i finansowych dla spółdzielni inwalidów dostosowany do wymogów gospodarki rynkowej.

Kolejne dwa artykuły Magdaleny Kocik-Kulik przedstawiają znaczenie organizacji społecznych w polityce rodzinnej w Polsce. W pierwszym tekście *„Działalność organizacji społecznych w Polsce na rzecz rodziny. Wnioski dla polityki rodzinnej z perspektywy wyzwań przemian modelu demograficznego rodziny”* Autorka dokonuje przeglądu polskiego dyskursu naukowego na temat miejsca organizacji społeczeństwa obywatelskiego w politykach publicznych po 1989 r. i dowodzi nierównowagi funkcji stanowiących i wykonawczych podmiotów obywatelskich w tych politykach, wskazuje na dominującą aktywność organizacji społecznych jako usługodawcy oraz słabość ich roli rzeczniczej i kontrolnej oraz podkreśla, że jest to wynikiem nierównowagi mechanizmów stymulujących rozwój poszczególnych ról organizacji społecznych. Efektem jest dominacja mechanizmów wzmacniających funkcję wykonawczą kosztem funkcji stanowiącej organizacji trzeciego sektora. W artykule wskazano, że w polityce rodzinnej organizacje obywatelskie i inicjatywy nieformalne nie wykorzystują w pełni swoich możliwości. Ich różnorakie formy wsparcia rodzin głównie skierowane są na poprawę jakości życia rodzinnego i jedynie pośrednio mogą sprzyjać realizacji celu pronatalistycznego. W drugim artykule Autorka poszukuje odpowiedzi na ważne i aktualne pytanie, jak wobec przemian

modelu demograficznego i ekonomicznego polskich rodzin rysują się perspektywy zaangażowania organizacji społecznych w wykonywanie funkcji współzarządzania i współrządzenia polityką rodzinną. Wyniki badań Autorki prowadzą do konkluzji, że w praktyce polskie organizacje non profit bardziej specjalizują się w roli dostawcy usług dla rodzin, natomiast rolę rzecznika praw i interesów poszczególnych subpopulacji rodzin częściej pełnią niezinstytucjonalizowane inicjatywy obywatelskie.

W Dziale Polityka, Zofia Chyra-Rolicz w artykule *Polityka wobec spółdzielczości w II Rzeczypospolitej i po 1989 r.* wskazuje na różnice w polityce państwa wobec sektora spółdzielczego w dwudziestoleciu międzywojennym i w okresie po 1989 r. Autorka dowodzi, że w II RP włączenie spółdzielczości w orbitę polityki państwa i wdrożenie ambitnej polityki sprzyjającej rozbudowie spółdzielczości było możliwe dzięki przyjęciu przez ówczesny ruch spółdzielczy strategii neutralności politycznej oraz postrzeganiu przez elity polityczne struktur spółdzielczych jako skutecznych mechanizmów łagodzących napięcia społeczno-gospodarcze. Natomiast po 1989 r. rola spółdzielczości jako komponentu społecznej gospodarki rynkowej nie zyskała uznania elit politycznych mimo wkładu spółdzielczości w tworzenie miejsc pracy i poprawę warunków życia polskiego społeczeństwa. Autorka podkreśla, że wskutek braku pro-spółdzielczej polityki państwa i szerszego włączenia spółdzielczości w politykę gospodarczo-społeczną funkcje gospodarcze i społeczne struktur spółdzielczych pozostają niedookreślone. Pavol Frič w artykule *Cross-sector Partnership from an Emancipatory Perspective: Evaluating Partnerships between Czech Public Sector and Civil Society Organizations in the Process of Disbursing European Funds* przedstawił sceptyczną ocenę skuteczności partnerstw publiczno-społecznych jako narzędzi zwiększenia partycypacji obywateli w polityce publicznej w Republice Czeskiej w programach operacyjnych Unii Europejskiej. Autor dowodzi, że zakładany potencjał partnerstw międzysektorowych w poprawie statusu organizacji społecznych z pozycji politycznego *outsidera* i podwykonawcy zadań publicznych do roli partnera w politykach publicznych i wiarygodnego aktora politycznego okazał się mało znaczący. Te dobrowolne poziome struktury współpracy publiczno-społecznej okazały się natomiast bardziej skuteczne w zarządzaniu polityką publiczną za sprawą zwiększenia udziału organizacji obywatelskich jako ekspertów instytucji publicznych. Jednak, jak zauważa autor, bez prawa do współdecydowania w podejmowaniu decyzji w ramach partnerstw sam wzrost profesjonalizmu organizacji społecznych i ich pewność siebie w roli ekspertów to za mało, aby zmienić ich drugorzędną pozycję w partnerstwach międzysektorowych.

W Dziale Polityka Ewa Leś przedstawia znaczenie *welfare state* w generowaniu kapitału społecznego oraz analizuje programy rządowe na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Autorka podkreśla, że szersze włączenie po 2015 r. rządowych ogniw systemu politycznego do współdziałania z organizacjami społecznymi wzmacnia wartość uczestnictwa oraz podnosi prestiż organizacji obywatelskich, a także uwiarygadnia je wobec ogólnokrajowego systemu politycz-

nego, gospodarczego i społecznego. Jednak, aby rzetelnie ocenić wpływ wdrażanych w latach 2015–2019 przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego programów rządowych na poprawę uczestnictwa społecznego i świadczenia usług społecznych, konieczny jest empiryczny pomiar podjętych przez państwo działań systemowych.

Tom zamyka recenzja Ryszarda Szarfenberga publikacji książkowej czterech autorek M. Theiss, A. Kurowskiej, J. Petelczyc, B. Lewenstein pt. *Obywatel na zielonej wyspie*.

Ewa Leś
Katedra Polityki Społecznej i Ubezpieczeń
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski